

Yhteinen maapallo –lisätehtävät

Stereotyyppioita käsitteleviä tehtäviä

Lähde: Kulttuurienvälinen kasvat.
Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry. 2000.

Antonio ja Ali

Yhteisen tarinan kertominen stereotyyppien paljastamiseksi.

Osallistujat (8-10) istuvat piiriin, ja yksi oppilas nimetään tarkkailijaksi. Hänen tehtävänä on istua piirin ulkopuolella ja kirjoittaa ryhmän keksimä tarina muistiin. Muu ryhmä keksii tarinan käyttäen apunaan palloa. Opettaja aloittaa tarinan sanomalla: "Tämä on tarina Antoniosta, nuoresta miehestä, joka on kotoisin Madridista." Sitten hän heittää pallon seuraavalle ryhmän jäsenelle, joka jatkaa tarinaa yhdellä tai kahdella lauseella ja heittää sitten pallon seuraavalle. Tarinaa jatketaan, kunnes se tuntuu valmiilta. 10-12 vuoron jälkeen opettaja pyytää pallon itselleen ja sanoo: "Antoniolla on marokkolainen ystävä nimeltä Ali, jolla on myös tarina kerrottavanaan." Seuraava ryhmän jäsen jatkaa tarinaa tästä. Harjoitusta jatketaan 10-15 minuuttia.

Lopuksi tarkkailijaa pyydetään lukemaan muistiinpanonsa ääneen, minkä jälkeen mietitään yhdessä, mitä Antonion ja Alin tarinat kertovat heidän erilaisista elämästään. Pohditaan myös, millaisia mielikuvia osallistujilla on espanjalaisista ja marokkolaisista nuorista miehistä. Tarinan henkilöiden nimet johdattavat ryhmää aiheeseen, josta on tarkoitus keskustella. Jos siis halutaan puhua pakolaisista/maahanmuuttajista, kannattaa valita nimet, jotka tuovat mieleen "tavallisen suomalaisen" ja jonkin etnisen vähemmistön: Antti ja Abdullah. Tarinan aihetta voidaan soveltaa tarpeen mukaan mihin tahansa tilanteeseen, jossa voi tapahtua syrjintää.

Leimat

Harjoitus stereotyyppien vaikutusten havainnollistamiseksi.

Jokaista osallistujaa varten varataan valkoinen itseliimautuva etiketti (n. 5x2 cm), johon on kirjoitettu jokin ominaisuus: vastuuton, hauska, fiksu, kömpelö, tyhmä, huolimaton jne. Ryhmälle valitaan ryhmätyön aiheeksi esimerkiksi julisteen tai tapahtuman suunnittelu, huonekalujen järjestyksen muuttaminen tai ryhmäkeskustelu jostain aiheesta.

Jokaisen otsaan liimataan etiketti kertomatta, mitä siihen on kirjoitettu. Osallistujat suorittavat valitun ryhmätehtävän ja yrittävät samalla kohdella muita etikettien ilmaisemien stereotyyppien mukaisesti. Eli jos jonkun otsassa lukee "laiska", muut kohdelkoot häntä laiskana – käyttämättä kuitenkaan etikettiin kirjoitettua sanaa. Toisille ei siis saa paljastaa, mitä etiketissä lukee. Tehtävän lopuksi pelaajat koettavat arvata, mitä heidän etiketteihinsä on kirjoitettu, mutta tämä ei ole harjoituksen päätarkoitus. Tärkeämpää on keskustella yhdessä tehtävän osallistujissa herättämistä tunteista sekä ihmisiin tosielämässä liitettävistä leimoista ja näiden vaikutuksista.

Euro rail à la carte

Vähemmistöjä koskevien stereotyyppien kyseenalaistamista arjen esimerkin avulla.

Tässä harjoituksessa käsitellään ennakkoluuloja arkipäivän tilanteessa junamatkaa esimerkkinä käyttäen. Kaikille osallistujille jaetaan monistetut matkustajalistat (listaa voi lyhentää tai muokata vastaamaan paremmin ryhmän tarpeita). Tilannetta kuvaillaan lyhyesti, ja osallistujia pyydetään lukemaan kuvaukset tarjolla olevista kanssamatkustajista. Tämän jälkeen jokaista pyydetään valitsemaan itselleen kolme mieluisinta matkakumppania sekä kolme sellaista, joiden kanssa ei haluaisi matkustaa. Kun kaikki ovat tehneet valintansa, muodostetaan 4-5 hengen ryhmiä, joissa keskustellaan kunkin omista valinnoista ja niiden syistä sekä vertaillaan valintoja keskenään. Tämän jälkeen ryhmän jäsenet laativat yhteisen listan konsensusperiaatteella ja esittelevät valitsemansa matkatoverit muille yhteisessä keskustelussa. Mahdollisista ryhmän sisäisistä erimielisyyksistä tulisi mainita. Lopuksi vertaillaan kaikkien ryhmien laatimia listoja ja keskustellaan valinnoista ja niiden perusteista sekä matkustajaluettelon herättämistä stereotyyppioista. On myös hyvä tarkastella ketään tuomitsematta syitä, jotka mahdollisesti estivät ryhmien sisäisen yhteisymmärryksen saavuttamisen. Lisäksi tulee muistuttaa, etteivät matkustajista annetut lyhyet kuvaukset sisällä mitään tietoa heidän luonteestaan tai taustastaan – kuten eivät yleensä uutiset tai ensivaikutelmatkaan.

Tilanne ja matkustajat:

Olet nousemassa junaan matkustaaksesi Lissabonista Moskovaan. Matka kestää viikon ja joudut jakamaan lepovaunuosastosi kolmen muun matkustajan kanssa. Kenet seuraavista vaihtoehtoista valitsisit mieluiten matkakumppaniksesi?

1. Serbialainen sotilas Bosniasta.
2. Ylipainoinen sveitsiläinen pörssimeklari.
3. Italialainen tiskijukka, jonka taskut näyttävät pullistelevan dollareista.
4. Nahkavaatteita myyvä afrikkalainen nainen.
5. HIV-positiivinen nuori taiteilija.
6. Juuri vankilasta vapautunut Unkarin mustalainen.
7. Baski-aktivisti, joka vierailee usein Venäjällä.
8. Saksalainen rap-artisti, joka viettää erittäin vaihtoehtoista elämää.
9. Sokea hanuristi Itävallasta.
10. Ukrainalainen opiskelija, joka ei haluaisi palata kotiin.
11. Keski-ikäinen, ilman viisumia matkustava romanialainen nainen 1-vuotiaan lapsensa kanssa.
12. Aggressiivinen kovan linjan feministi Hollannista.
13. Alkoholin vaikutuksen alainen ruotsalainen skinhead.
14. Belfastilainen painija, joka näyttää olevan menossa katsomaan jalkapallo-ottelua.
15. Puolalainen prostituoitu Berliinistä.
16. Ranskalainen maanviljelijä, joka puhuu vain ranskaa, ja jolla on mukanaan korillinen voimakkaanhajuista juustoa.
17. Saksassa asuva kurdipakolainen, joka on tulossa takaisin Libyasta.

Median harhat

Median roolin tutkimista ennakkoluulojen välittäjänä.

Oppilaat jaetaan 4-6 henkilön pienryhmiin ja heille kerrotaan, että seuraavan viikon aikana tarkkaillaan median välittämää kuvaa ulkomaalaisista tai muuten "erilaisista" ihmisistä. Lähteinä voidaan käyttää televisiota, radiota ja erityisesti lehdistöä. Kaikki ryhmät voivat joko tarkkailla kaikkia joukkotiedotusvälineitä, tai kukin voi seurata vain yhtä mediaa. On hyvä sopia tarkasti, mitä oppilaat etsivät ja mihin kiinnittävät huomiota. Esimerkiksi kielenkäyttö: sanotaanko "vapaustaistelija" vai "terroristi". Tarkastellaan myös uutisille annetun palstatilan määrä, niiden priorisointiastetta (etukannessa vai pikku-uutisissa), sekä juttujen kuvitusta. Vaikuttaako ihmisen syntyperä tyyliin ja sävyyn, jolla hänestä uutisoidaan?

Viikon kuluttua ryhmät esittelevät tuloksensa muille. Ryhmien tärkeimmät havainnot kirjoitetaan fläppi- tai liitutaululle kaikkien nähtäväksi ja tuloksista tehdään lyhyt yhteenveto. Painotetaan yleisimpiä havaintoja ja mahdollisia ristiriitaisuuksia ja pohditaan, suhtaudutaanko joihinkin vähemmistöihin kielteisemmin kuin toisiin. Mietitään myös, perustuvatko median välittämät mielikuvat tosiasioihin vai pelkkiin oletuksiin ja ennakkoluuloihin.

"Mustat ja valkoiset lampaat"

Kielen välittämien arvojen ja kielellisen syrjinnän tarkastelua.

Oppilaat jaetaan 6-8 hengen pienryhmiin ja heille jaetaan neljä saraketta sisältävät tyhjät taulukot. Oppilaita pyydetään keksimään sanontoja, joihin liittyy sellaisia sanoja kuin valkea, musta, tumma, intiaani, mustalainen, juutalainen, eskimo, arabi, venäläinen jne. Sitten heitä kehoitetaan miettimään, millä tavoin sanoja käytetään. Jos sana tai sanonta herättää myönteisiä mielikuvia, se kirjoitetaan taulukon ensimmäiseen sarakkeeseen. Neutraalit sanat kirjoitetaan keskimmäiseen ja kielteisiä mielikuvia herättävät kolmanteen sarakkeeseen. Esimerkiksi sanonta "musta tulevaisuus" viittaa vaikeaan tulevaisuuteen (3.sarake), kun taas "intiaanikesästä" puhutaan silloin, kun ilma on vielä alkusyksystä mukavan lämmin (1. sarake).

Seuraavaksi ryhmää pyydetään tutkimaan kolmannen sarakkeen kielteisiä mielikuvia herättäviä sanoja ja sanontoja ja miettimään, voisiko saman asian sanoa toisin. Vaihtoehtoiset ilmaukset kirjoitetaan neljänteen "vaihtoehtokielen" sarakkeeseen. Lopuksi ryhmiä pyydetään esittelemään taulukkonsa koko luokalle ja lukemaan löydetyt ilmaukset ääneen. Pohditaan yhdessä, minkälaisia arvoja kieli heijastelee omasta ja toisista kulttuureista.